

Pinyons, cadernereres i verdums

Quan l'hivern es retira, les pinyes petites i arrodonides de la pinassa i del pi roig que han tardat dos anys a créixer i madurar des que van quedar pol·linitzades comencen a obrir-se per alliberar els pinyons. Aquests pinyons són més petits que no pas els de pi pinyer, amb una closca també prou dura i amb l'afegit d'una ala membranosa que ajuda a la dispersió pel vent. La producció de pinyons dels boscos de pi roig és bastant regular, en canvi la de les pinasses va molt per anyades.

A la plana volten encara els estols d'ocells fringíl·lids hivernants –cadernereres, verdums, pinsans, lluers,...–, que es mouen a la recerca de llavors. Els veiem sobretot a les bardisses dels marges, però també als parcs i als barris perifèrics de la ciutat. Els fringíl·lids exploten a fons l'aliment que troben; ja sigui una cadenera davant d'un card ple de llavors o un pinsà borroner davant d'un arbre caducifoli amb les gemes a punt obrir-se,

obert totes les seves pinyes, de manera que altres pinyons tindran noves oportunitats i, esperem-ho, més sort.

L'estiu del 2005, tres incendis forestals van cremar grans extensions de pinedes de la comarca de Bages: a Talamanca, a l'àrea de Malagarriga, Cardona i Serrateix, i a la de Castellnou i Balsareny. A totes tres zones abans del foc hi havia pi blanc, i a Cardona i a Balsareny també pinassa. A diferència de la pinassa, el pi blanc normalment manté la majoria de pinyes tancades durant anys, acumulant-se a l'arbre. Però si ve un foc, aquestes pinyes còniques de pi blanc s'obriran poc després que hagin passat les flames i alliberaran els nombrosos pinyons que trobaran espai lliure i lluminós per germinar. Per això, generalment hi ha tanta naixença de plançons de pi blanc després del foc, i gairebé cap de pinassa. A l'àrea cremada de Talamanca efectivament s'observà l'esperada naixença de plançons de pi blanc a la tardor i l'hivern següents al foc, després de les pluges. Però

sense deixar res al plat. Els ocells, gràcies als seus grans desplaçaments i bona vista, són el grup d'animals que millor sap aprofitar els recursos esporàdics que apareixen de sobte avui aquí, demà allà.

A la muntanya, el trencapinyes empra el bec fort i tort per obrir les esquames de les pinyes i treure'n els pinyons. A la plana, almenys el verdum i la cadenera, ambdós ocells cantaires, ben coneguts pel costum de tenir-los engabiats, oportuns i espavilats, saben descobrir el lloc i el moment quan les esquames de les pinyes de pi roig o de pinassa s'han obert una mica, però encara no prou perquè els pinyons hagin caigut. Tenen a més l'habilitat d'extreure el pinyó de la pinya, trencar-lo i menjar-se'l.

L'escenari està servit i els actors preparats, comença el joc. Quan un estol de verdums i cadernereres troba un rodal de pinasses o de pins rojos amb pinyes fèrtils acabades d'obrir, es dedica a la feina de treure els pinyons de manera metòdica i industriosa. Abans d'adonar-nos de la presència dels ocells entre les agulles dels pins, sentirem els crecs, crecs arrítmics, com d'un trencanous, dels pinyons en trencar-se al bec dels verdums i de les cadernereres, i veurem caure suaument, com plomes, les ales dels pinyons. Com colles de segadors o veremadors, treballadors agrícoles vinguts a fer la collita, verdums i cadernereres comencen la feina per un costat del rodal de pins amb les pinyes a punt. Es distribueixen equidistants, cadascú a càrrec d'una branca. Comencen per una pinya i la repassen de dalt a baix, sense descuidar-se ni un sol pinyó assequible. Un cop totalment buida una pinya, es comença la següent; acabada una branca, l'altra. Semblen anar a preu fet, sense distreure's per allò que passa al voltant. Poc a poc, minuciosament, la feina i l'estol avancen. Quan l'estol abandona el grup de pins, no queden pinyons a les pinyes obertes. Previsoriament, els pins no hauran

en canvi, misteriosament, a Cardona i a Balsareny quasi no van sortir nous pins blancs de llavor. Mentre a l'àrea cremada de Talamanca calia anar alerta a no trepitjar els minúsculs plançons, a les de Cardona i Balsareny calia buscar-los. Tractant-se de llocs tan propers, difícilment es pot atribuir la gran diferència en la naixença de plançons a les condicions meteorològiques que afecten la germinació. No acabarem de saber-ho del cert, però probablement els estols d'ocells fringíl·lids, ja siguin trencapinyes, verdums, cadernereres o tots ells barrejats, hi van jugar algun paper. Si són capaços de treure industriosa els pinyons de les pinyes de pinassa i de pi roig quan comencen a obrir-se, com no seran capaços d'aprofitar el temps, trist després del foc, per saquejar les pinyes de closca tova que els pins blancs cremats ofereixen generosament amb les pinyes obertes?

La natura segueix grans cicles, primavera-estiu-tardor-hivern, floració-fructificació, incendi-regeneració, però són tants els seus elements, tan complexes les relacions, tants els detalls, que la història mai no es repeteix. ■

Foto pàgina esquerra:

Un estol mixt de cadernereres i verdums repassa les pinyes de les pinasses d'un parc a Manresa a la recerca dels pinyons, indiferent al trànsit de la ciutat. A dalt una cadenera, amb la seva inconfusible cara vermella; a baix un verdum de color groc verdós.

Foto pàgina dreta:

Esquerra, detall de la cadenera amb un pinyó de pinassa, que manté encara la delicada ala membranosa, al bec.

Dreta, detall del verdum amb el seu bec robust, prou fort per trencar els pinyons de la pinassa.